

Nr 81.

Ankom till riksdagens kansli den 17 juni 1936 kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning av fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till ansvarighetslag för nämnda fullmäktige m. fl.

I utlåtande den 16 mars 1933, nr 18, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning med förslag till lagar om ändring i vissa delar av lagen för Sveriges riksbank m. m., uttalade bankoutskottet bland annat, att frågan om en överarbetning av ansvarighetslagarna för riksbanken syntes vara förtjänt av övervägande.

I två särskilda skrivelser den 15 mars 1934 framlade fullmäktige i riksbanken förslag till lag för Sveriges riksbank och till reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. Samtidigt meddelade fullmäktige sin avsikt att till 1935 års riksdag avgiva förslag till ändring av ansvarighetslagarna.

Något förslag i ämnet framlades icke av fullmäktige till 1935 års riksdag. I anledning av förestående omorganisation av riksgäldskontoret befanns nämligen frågan böra ytterligare uppskjutas, enär det ansågs önskvärt att i ett sammanhang överväga gemensamma föreskrifter i ämnet för riksbanken och riksgäldskontoret.

Vid 1935 års riksdag genomfördes riksgäldskontorets omorganisation, att träda i kraft från och med den 1 juli 1935.

Med gemensam skrivelse den 13 februari 1936 hava nu *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret* framlagt förslag till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret m. fl. Förslaget är intaget å sid. 3 och 4 i detta utlåtande. I skrivelsen hava fullmäktige anfört följande:

Fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret hava gemensamt behandlat förevarande spörsmål och därvid kommit till den uppfattning, att ansvarighetslagarna för fullmäktige i riksbanken den 12 maj 1897 och för fullmäktige i riksgäldskontoret den 12 september 1868 lämpligen kunna ersättas av en för de båda korporationerna gemensam lag.

För ledamöterna i styrelserna vid riksbankens avdelningskontor finnes särskild ansvarighetslag den 12 maj 1897, vilken efter år 1933 vidtagen ändring jämväl omfattar vice riksbankschefen. För nämnda styrelseledamöter torde särskild ansvarighetslag ej vara erforderlig. Någon olägenhet lär nämligen ej uppstå därav, att, därest ansvarighetslagen upphävdes, forum för dem skulle bliva vederbörande rådhusrätt och ej, såsom nu är fallet, Svea hovrätt. Tvekan torde ej förefinnas därom, att dessa styrelseledamöter lyda under 25 kapitlet strafflagen.

Däremot torde särskilda ansvarighetsbestämmelser böra bibehållas för vice

riksbankschefen, där han ej är fullmäktig, särskilt med hänsyn därtill att vice riksbankschefen inom direktionen är likställd med fullmäktig, som är direktionsledamot.

Av praktiska skäl torde lagtexten emellertid böra formuleras att avse »direktionsledamot i riksbanken, där han ej är fullmäktig». Ansvarighetsbestämmelserna synas därjämte böra utvidgas att omfatta innehavaren av den genom riksdagens beslut förlidit år inrättade befattningen såsom riksgäldsdirektör och chef för riksgäldskontoret. Riksgäldsdirektören är jämte vissa fullmäktige i riksgäldskontoret medlem av riksgäldskontorets arbetsutskott.

I det utkast till gemensam ansvarighetslag, som upprättats, har hänsyn tagits till nu berörda förhållanden. Därjämte hava följande ändringar vidtagits i de hittills gällande bestämmelserna.

I ansvarighetslagen för fullmäktige i riksbanken stadgas, att, bland andra, bankoutslottet äger förordna åtal mot sådan fullmäktig. Enligt ansvarighetslagen för fullmäktige i riksgäldskontoret saknar bankoutslottet sådan rätt. Skiljaktigheten beror på att vid utfärdandet av sistnämnda ansvarighetslag riksgäldskontoret sorterade under statsutskottet, som emellertid ej hade någon rätt att förordna om åtal. Statsutskottets befogenhet i avseende å riksgäldskontoret överflyttades senare på bankoutslottet, utan att någon ändring i ansvarighetslagen för fullmäktige i riksgäldskontoret i anledning därav vidtogs. Då emellertid såväl riksbanken som riksgäldskontoret numera sortera under bankoutslottet, synas enahanda bestämmelser uti nu ifrågasvarande avseende böra gälla för riksbanken och för riksgäldskontoret.

Enligt ansvarighetslagarna för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret äger justitieombudsmannen att väcka åtal utan särskilt förordnande, när anledning därtill yppas under tid, då riksdagen eller dess revisorer icke äro församlade. Sådan åtalsrätt tillkommer däremot icke justitieombudsmannen gentemot vice riksbankschefen. På grund av ovan berörda likställighet i visst avseende mellan fullmäktig i riksbanken och vice riksbankschefen samt mellan fullmäktig i riksgäldskontoret och riksgäldsdirektören, har det emellertid ansetts riktigt, att den åtalsrätt, som tillkommer justitieombudsmannen i förhållande till fullmäktig i riksbanken och fullmäktig i riksgäldskontoret, skulle utvidgas att avse även direktionsledamot i riksbanken och riksgäldsdirektören, där de icke äro fullmäktige.

Enligt ansvarighetslagen för fullmäktige i riksbanken äger justitieombudsmannen att väcka åtal utan särskilt förordnande mot fullmäktig, vilken såsom kommissionär olovligen tagit befattning med växeldiskontering eller anskaffande av lån eller kreditiv i riksbanken. Denna rätt för justitieombudsmannen är icke begränsad till viss del av året. Förbud för fullmäktig ävensom för vice riksbankschefen att utöva verksamhet såsom kommissionär finnes numera infört i § 9 reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning. Under äldre tider var möjligen på grund av det system med kommissionärer för ingivande av lånehandlingar till riksbanken, som då tillämpades, nödvändigt att skärpa övervakningen av att sådant kommissionärskap icke olovligen utövades. Med nuvarande, för riksbanken gällande bestämmelser synes icke påkallat, att större vikt ägnas åt denna numera föråldrade bestämmelse i bankoreglementet än åt övriga bestämmelser i reglementet eller bestämmelserna i riksbankslagen. Rätten för justitieombudsmannen att när som helst under året utan särskilt förordnande väcka åtal på grund av olovligen utövat kommissionärskap har därför ej vidare ansetts behöflig.

Första paragrafen i utkastet till den gemensamma ansvarighetslagen har

erhållit en betydligt mera koncentrerad avfattning än motsvarande bestämmelser för närvarande hava. Ändringen är emellertid endast formell, och den föreslagna bestämmelsen torde i sak hava samma räckvidd som nu gällande bestämmelser.

Den nya lagen synes böra träda i kraft den 1 juli 1936.

Åberopande vad sålunda anförts hava fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret hemställt, att bankoutskottet ville utverka, att riksdagen för sin del måtte *dels* godkänna här nedan intagna förslag till ansvarighetslag för fullmäktig i riksbanken och fullmäktig i riksgäldskontoret ävensom för direktionsledamot i riksbanken, där han icke är fullmäktig i riksbanken, samt för riksgäldsdirektören och chefen för riksgäldskontoret, där han icke är fullmäktig i riksgäldskontoret, *dels ock* besluta, att nu gällande ansvarighetslagar för fullmäktige i riksbanken, för fullmäktige i riksgäldskontoret samt för suppleanten för förste deputeraden i riksbanken och styrelseledamöterna vid riksbankens avdelningskontor skola upphöra att gälla vid den nya lagens ikraftträdande.

Det av fullmäktige framlagda förslaget till ansvarighetslag är av följande lydelse:

F ö r s l a g

till

Ansvarighetslag för fullmäktig i riksbanken och fullmäktig i riksgäldskontoret ävensom för direktionsledamot i riksbanken, där han icke är fullmäktig i riksbanken, samt för riksgäldsdirektören och chefen för riksgäldskontoret, där han icke är fullmäktig i riksgäldskontoret.

§ 1.

Överträder eller eftersätter fullmäktig i riksbanken eller fullmäktig i riksgäldskontoret de plikter honom i sådan egenskap åligga, straffes därför så som i allmän lag om brott av ämbetsman för varje fall är stadgat; svare ock för skadestånd.

Vad här ovan stadgas om fullmäktig i riksbanken eller fullmäktig i riksgäldskontoret skall ock gälla direktionsledamot i riksbanken, där han icke är fullmäktig i riksbanken, samt riksgäldsdirektören och chefen för riksgäldskontoret, där han icke är fullmäktig i riksgäldskontoret.

§ 2.

Riksdagen eller dess bankoutskott eller revisorer äga förordna om åtal för förbrytelse, som i 1 § är sagd.

Förordnande om sådant åtal må jämväl meddelas beträffande direktionsledamot i riksbanken, där han icke är fullmäktig i riksbanken, av fullmäktige i riksbanken samt beträffande riksgäldsdirektören och chefen för riksgäldskontoret, där han icke är fullmäktig i riksgäldskontoret, av fullmäktige i riksgäldskontoret.

Åtal, som i denna paragraf omförmäles, skall av riksdagens justitieombudsman anställas.

Yppas anledning till åtal under tid, då riksdagen eller dess revisorer icke äro församlade, äge justitieombudsmannen att utan särskilt förordnande åtal väcka.

Den, som varder under åtal ställd, avhålle sig från utövningen av sin befattning, intill dess målet blivit genom laga kraft ägande utslag avgjort.

§ 3.

Svea hovrätt vare laga domstol att åtal enligt denna lag upptaga och avdöma.

Den, som med hovrättens utslag icke åtnöjes, äge att däröver hos Konungen anföra besvär inom den tid och i den ordning, som för fullföljd av talan i brottmål i allmänhet är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936, då ansvarighetslagarna för fullmäktige i riksbanken den 12 maj 1897, för fullmäktige i riksgäldskontoret den 12 september 1868 samt för den av fullmäktige i riksbanken utsedde suppleanten för förste deputeraden samt för ledamöter för styrelserna för riksbankens avdelningskontor den 12 maj 1897 skola upphöra att gälla.

Utskottet. Utskottet delar den av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret uttalade meningen, att gällande ansvarighetslagar för nämnda fullmäktige av den 12 maj 1897, respektive den 12 september 1868 lämpligen böra ersättas av en gemensam lag, omfattande förutom fullmäktige direktionsledamot i riksbanken samt riksgäldsdirektören. Likaledes kan utskottet giva sin anslutning till förslaget om upphävande av ansvarighetslagen för den av fullmäktige i riksbanken utsedde suppleanten för förste deputeraden samt för ledamöter i styrelserna vid riksbankens avdelningskontor den 12 maj 1897.

Den granskning utskottet ägnat det av fullmäktige upprättade förslaget till ansvarighetslag har i sak icke givit utskottet anledning till erinran. Däremot har utskottet ansett erforderligt vidtagna en formell överarbetning av fullmäktiges förslag. De av utskottet företagna jämkningarna i förslaget torde icke tarva någon särskild motivering.

Den nya lagen synes böra träda i kraft den 1 juli 1936, från och med vilken dag ovannämnda tre ansvarighetslagar böra upphöra att gälla.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må för sin del antaga förslag till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret m. fl. av den lydelse, härvid fogad Bilaga utvisar.

Stockholm den 17 juni 1936.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Lindgren, Johansson* i Friggeråker*,
Bjurström, Ström i Lidköping*, *Ehrnberg, Nilsson* i Mölndal och *Swartling*;

från andra kammaren: herrar *Leffler, Lovén, Laurén, Paulsen, K. A. West-*
man, Johansson i Sollefteå*, *Andersson* i Falkenberg och *Carleson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

F ö r s l a g

till

Ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret m. fl.

1 §.

Överträder eller eftersätter fullmäktig i riksbanken eller fullmäktig i riksgäldskontoret de plikter, honom i sådan egenskap åligga, eller förbryter han sig eljest i utövningen av sin befattning, straffes därför så som i allmän lag om brott av ämbetsman för varje fall är stadgat; svare ock för skada.

Vad nu sagts om fullmäktig i riksbanken och fullmäktig i riksgäldskontoret gälle beträffande direktionsledamot i riksbanken samt riksgäldsdirektören och chefen för riksgäldskontoret, även där de icke äro fullmäktige.

2 §.

Riksdagen eller dess bankoutskott eller revisorer äga förordna om åtal för brott, som i 1 § avses. Förordnande om sådant åtal må jämväl meddelas av fullmäktige i riksbanken beträffande direktionsledamot i riksbanken, som icke är fullmäktig i riksbanken, samt av fullmäktige i riksgäldskontoret beträffande riksgäldsdirektören och chefen för riksgäldskontoret, där han icke är fullmäktig i riksgäldskontoret.

Åtal, varom sålunda förordnats, skall av riksdagens justitieombudsman anställas. Yppas anledning till åtal under tid, då riksdagen eller dess revisorer icke äro församlade, äge justitieombudsmannen utan särskilt förordnande väcka åtal.

Den som varder under åtal ställd avhålle sig från utövningen av sin befattning, intill dess målet blivit genom laga kraft ägande utslag avgjort.

3 §.

Åtal enligt denna lag upptages av Svea hovrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936, då ansvarighetslagarna för fullmäktige i riksbanken den 12 maj 1897, för riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret den 12 september 1868 samt för den av fullmäktige i riksbanken utsedde suppleanten för förste deputeraden samt för ledamöter i styrelserna vid riksbankens avdelningskontor den 12 maj 1897 skola upphöra att gälla.